

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
PAOLO MENGOZZI
prezentate la 19 iulie 2012¹

Cauza C-286/11 P

**Comisia Europeană
împotriva**

Tomkins plc

„Înțelegeri — Piața europeană a fitingurilor din cupru și din aliaj de cupru — Amenzi — Răspundere solidară a societății-mamă pentru acțiunile filialei sale — Regula ne ultra petita — Calificarea acțiunii în primă instanță — Competență de fond a Tribunalului — Luare în considerare a tuturor împrejurărilor de fapt — Respectarea principiului contradictorialității”

I – Introducere

1. Prin prezentul recurs, Comisia Europeană solicită anularea Hotărârii Tribunalului din 24 martie 2011, Tomkins/Comisia² (denumită în continuare „hotărârea atacată”), prin care acesta din urmă a anulat parțial Decizia 2007/691/CE a Comisiei din 20 septembrie 2006 privind o procedură în temeiul articolului 81 din Tratatul de instituire a Comunității Europene și al articolului 53 din Acordul privind SEE (Cazul COMP/F/38.121 – Fitinguri)³ (denumită în continuare „decizia atacată”) referitoare la o înțelegere care s-a derulat între 31 decembrie 1988 și 1 aprilie 2004, constând în fixarea prețurilor și a cuantumurilor reducerilor și ale rabaturilor, în stabilirea unor mecanisme de coordonare a creșterilor de prețuri, în atribuirea clienților și în schimbul de informații comerciale în cadrul pieței europene a fitingurilor din cupru, în special din aliaj de cupru, și a redus cuantumul amenzii aplicate Tomkins plc (denumită în continuare „Tomkins”) pentru plata căreia această societate fusese obligată în solidar cu filiala sa Pegler Ltd (denumită în continuare „Pegler”).

2. Făcând trimitere în mod explicit la cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Tribunalului din aceeași zi, Pegler/Comisia⁴, privind acțiunea introdusă de filiala Tomkins, prin care Tribunalul a anulat articolul 1 din decizia în litigiu în măsura în care se constata participarea Pegler la încălcare în perioada 31 decembrie 1988-29 octombrie 1993 și a redus cuantumul amenzii aplicate acestei societăți de la 5,25 milioane de euro la 3,4 milioane de euro, Tribunalul a examinat consecințele care trebuiau trase din această hotărâre în ceea ce o privește pe societatea-mamă Tomkins.

3. În pofida faptului că Tomkins nu contesta participarea Pegler la încălcare decât pentru perioada anterioară datei de 7 februarie 1989 (și nu, ca Pegler, până la 29 octombrie 1993), Tribunalul a apreciat că răspunderea Tomkins, în calitate de societate-mamă a Pegler care nu a participat în mod direct la înțelegere, nu o putea depăși pe cea a filialei sale. Considerând că a fost sesizat cu o acțiune

1 — Limba originală: franceza.

2 — T-382/06, Rep., p. II-1157.

3 — JO 2007, L 283, p. 63, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74.

4 — T-386/06, Rep., p. II-1267.

în anulare ale cărei concluzii aveau același obiect cu cele ale acțiunii introduse în paralel de Pegler, Tribunalul, înlăturând orice încălcare a regulii *ne ultra petita*, a anulat de asemenea, la punctul 1 din dispozitivul hotărârii atacate, articolul 1 din decizia în litigiu, în măsura în care are în vedere perioada 31 decembrie 1988-29 octombrie 1993 în ceea ce o privește pe Tomkins și, la punctul 2 din acest dispozitiv, a redus cuantumul amenzii aplicate acesteia din urmă la 4,25 milioane de euro, din care 3,4 milioane de euro în solidar cu Pegler.

4. În susținerea recursului, Comisia invocă cinci motive, întemeiate, respectiv, pe încălcarea de către Tribunal a regulii *ne ultra petita*, pe constatarea eronată potrivit căreia acțiunea societății-mamă Tomkins și cea a filialei sale Pegler aveau același obiect, pe neluarea în considerare de către Tribunal a faptului că Tomkins făcea parte dintr-o întreprindere care a recunoscut că a săvârșit o încălcare, pe lipsa motivării și o contradicție a hotărârii atacate și, în sfârșit, pe încălcarea contradictorialității și a dreptului la un proces echitabil.

5. Tomkins solicită respingerea recursului.

6. După ce părțile au răspuns în termenele stabilite la o întrebare scrisă adresată de Curte, pledoariile acestora au fost ascultate de asemenea în ședința din 2 mai 2012.

II – Analiză

7. Ținem deja să precizăm că cel de al doilea motiv al recursului invocat de Comisie trebuie, după părerea noastră, să fie admis, cu consecința anulării parțiale a hotărârii atacate. Considerăm, astfel, că Tribunalul a calificat în mod greșit cererea Tomkins în primă instanță ca fiind o acțiune în anulare ale cărei concluzii aveau același obiect cu cele ale acțiunii paralele introduse de filiala sa Pegler. Ca atare, vom examina, în primul rând, acest motiv al recursului. Analiza noastră va urmări, mai întâi, să clarifice motivele invocate de Tomkins în fața primei instanțe, precum și derularea procedurii în fața acesteia din urmă.

A – Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe constatarea eronată potrivit căreia acțiunea societății-mamă Tomkins și cea a filialei sale Pegler aveau același obiect

8. Trebuie amintit, mai întâi, că, la articolul 1 din decizia în litigiu, Comisia a constatat că Pegler și Tomkins participaseră la o încălcare a articolului 81 CE în perioada 31 decembrie 1988-22 martie 2001. Prin articolul 2 litera (h) din această decizie, le-a aplicat, în consecință, o amendă de 5,25 milioane de euro la plata căreia societatea-mamă Tomkins și filiala Pegler au fost obligate în solidar.

9. Pegler și Tomkins au introdus la Tribunal acțiuni separate împotriva deciziei în litigiu.

10. Este cert că, în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Pegler/Comisia, citată anterior, Tribunalul a fost sesizat cu concluzii de anulare a deciziei în litigiu și, în subsidiar, de reducere a cuantumului amenzii aplicate Pegler.

11. Amintim că, în ceea ce o privea, în acțiunea sa introdusă la 15 decembrie 2006 împotriva deciziei în litigiu, Tomkins a solicitat anularea acesteia din urmă, precum și reducerea cuantumului amenzii care i-a fost aplicată de Comisie prin articolul 2 litera (h) din decizia în litigiu. În susținerea acțiunii sale, Tomkins invocase patru motive, dintre care primele trei priveau problematica imputabilității comportamentului ilicit al Pegler în sarcina Tomkins, iar cel de al patrulea era întemeiat pe „erori de

drept și de fapt în calculul amenzii”⁵. Acest motiv era împărțit în două aspecte, primul fiind legat de o eroare de apreciere în ceea ce privește majorarea cuantumului amenzii în scop de descurajare, bazată pe cifra de afaceri a Tomkins, iar al doilea fiind întemeiat pe o eroare a Comisiei în stabilirea duratei încălcării săvârșite de Pegler.

12. Astfel cum este evocat la punctul 23 din hotărârea atacată, la 22 decembrie 2009, Tomkins a renunțat la primul, la al doilea și la al treilea dintre motivele sale, precum și la primul aspect al celui de al patrulea motiv.

13. În consecință, Tribunalul nu a mai rămas sesizat decât cu al doilea aspect al celui de al patrulea motiv, care, deși era întemeiat pe o eroare în stabilirea duratei încălcării, se înscria în cadrul unui motiv care urmărea reducerea cuantumului amenzii aplicate Tomkins.

14. Tribunalul nu putea deci să considere, în opinia noastră, după renunțarea parțială a Tomkins la motivele sale, că era în continuare sesizat cu o acțiune în anulare privind constatarea încălcării care figura la articolul 1 din decizia în litigiu. Dimpotrivă, acesta ar fi trebuit să ia act de faptul că respectivul capăt al concluziilor Tomkins privind anularea acestui articol din decizia în litigiu nu mai era susținut de motive și că, în orice caz, cererea Tomkins se limita, conform articolului 229 CE și articolului 31 din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 și 82 din tratat⁶, să îl invite să își exercite competența de fond cu privire la cuantumul amenzii aplicate de Comisie prin articolul 2 litera (h) din decizia în litigiu.

15. Această calificare a cererii Tomkins în primă instanță și pe care ar fi trebuit să o facă Tribunalul era nu doar posibilă, ci și necesară.

16. În primul rând, nu exista niciun obstacol de natură procedurală pentru ca Tribunalul să constate că această cerere se limita, după ce Tomkins renunțase la majoritatea motivelor sale, să îl invite să facă uz de puterea sa de reformare a cuantumului amenzii.

17. Desigur, Tratatul CE nu consacră ca o cale de atac autonomă „acțiunea de fond” și pare, așadar, că subordonează exercitarea competenței de fond de respectarea termenului pentru introducerea unei acțiuni în anulare⁷. În consecință, o cerere de reformare introdusă după expirarea unui asemenea termen este inadmisibilă.

18. Totuși, în speță, este cert că termenul prevăzut la articolul 230 CE a fost respectat la introducerea acțiunii Tomkins în fața Tribunalului la 15 decembrie 2006, înainte ca această societate să renunțe la motivele sale întemeiate pe caracterul nelegal al articolului 1 din decizia în litigiu.

19. Pe de altă parte, după renunțarea Tomkins la majoritatea motivelor sale, Tribunalul nu putea în niciun caz să declare inadmisibilă cererea Tomkins astfel precizată, atât pentru că admisibilitatea unei acțiuni trebuie apreciată la momentul introducerii acesteia⁸, cât și pentru că ar fi incompatibil cu o bună administrare a justiției să se declare o cerere inadmisibilă după ce o parte a renunțat, în special pentru motive de celeritate a justiției, la o parte a motivelor pe care și-a întemeiat concluziile.

5 — A se vedea punctul 3.4 și litera (b) din dispozitivul cererii introductive depuse de Tomkins la Tribunal, precum și raportul de ședință pregătit de acesta din urmă, anexat la memoriul în răspuns la recurs (anexa PB.5).

6 — JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74.

7 — A se vedea în acest sens Ordonanța Tribunalului din 9 noiembrie 2004, FNICGV/Comisia (T-252/03, Rec., p. II-3795, punctele 22 și 25).

8 — A se vedea Hotărârea Curții din 27 noiembrie 1984, Bensider și alții/Comisia (50/84, Rec., p. 3991, punctul 8), și Hotărârea Curții din 18 aprilie 2002, Spania/Consiliul (C-61/96, C-132/97, C-45/98, C-27/99, C-81/00 și C-22/01, Rec., p. I-3439, punctul 23).

20. În fond, jurisprudența conține situații în care Tribunalul a fost sesizat cu cereri de reformare independent de orice acțiune în anulare, fără ca instanța Uniunii să vadă în aceasta un obstacol în a se pronunța cu privire la temeinicia cererii⁹.

21. În al doilea rând, faptul că al doilea aspect al celui de al patrulea motiv invocat de Tomkins în fața Tribunalului se raporta la o eroare în stabilirea duratei încălcării nu înseamnă că acesta implica, dincolo de criticile privind calculul cuantumului amenzii, o cerere în anulare a articolului 1 din decizia în litigiu prin care se constata o încălcare a articolului 81 CE.

22. Desigur, este adevărat că durata încălcării reprezintă un element comun pentru constatarea unei încălcări în temeiul articolului 81 CE și pentru stabilirea cuantumului amenzilor, astfel cum este prevăzut la articolul 23 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2003.

23. Totuși, dacă este posibil să se admită că a invita Tribunalul să anuleze constatarea de către Comisie a unei încălcări a articolului 81 CE poate determina, chiar implicit, să i se ceară să înlăture sau să reducă cuantumul amenzii aplicate de Comisie¹⁰, contrariul nu este, în opinia noastră, de conceput. Astfel, dacă o asemenea soluție ar fi reținută, aceasta ar extinde peste măsură litigiul, astfel cum acesta este definit de părți.

24. Jurisprudența conține de asemenea, referitor la acest aspect, diverse cauze în care instanța Uniunii, pe bună dreptate, a examinat motive întemeiate pe erori de drept în aprecierea duratei încălcării doar în vederea reducerii cuantumului amenzii, fără ca aceasta să o conducă să aprecieze asemenea erori în contextul constatării încălcării de către Comisie¹¹.

25. Desigur, fără a avea o certitudine în acest sens, ni se pare că grija Tribunalului era de a ajunge la o soluție coerentă în cele două hotărâri ale sale, și anume hotărârea atacată și Hotărârea Pegler/Comisia, citată anterior. Astfel, după ce anulase articolul 1 din decizia în litigiu în ceea ce privește participarea Pegler la încălcare pentru perioada 31 decembrie 1988-29 octombrie 1993¹², îi era dificil să conceapă, ni se pare, să nu procedeze în același mod în ceea ce o privește pe Tomkins, a cărei răspundere în calitate de societate-mamă nu o putea depăși, potrivit acestuia, pe cea a filialei sale Pegler¹³.

26. Această preocupare, oricât de legitimă poate părea, nu trebuie totuși să conducă la o denaturare a acțiunilor cu care este sesizată prima instanță. Mai precis, oricare ar fi motivele care o inspiră, nu îi revine acesteia sarcina de a se substitui părților încercând, de exemplu, să acopere carențele acțiunilor acestora sau să suprimă incoerențele acestora din urmă fără a ține seama de securitatea juridică a celorlalte părți și cu riscul de a afecta hotărârile sale de arbitrar.

27. În al treilea rând, astfel cum aceasta reiese din cererea introductivă în fața Tribunalului și cum a fost confirmată de Tomkins pe parcursul ședinței în fața Curții, faptul că această societate a solicitat reducerea cuantumului amenzii în cadrul celui de al doilea aspect al celui de al patrulea motiv este suficient pentru a confirma concluzia potrivit căreia aceasta solicita doar activarea competenței de fond.

9 — A se vedea în această privință cererea de reducere a cuantumului amenzii aflată la originea Hotărârii Tribunalului din 6 mai 2009, KME Germany și alții/Comisia (T-127/04, Rep., p. II-1167), apoi a Hotărârii Curții din 8 decembrie 2011, KME Germany și alții/Comisia (C-272/09 P, Rep., p. I-12789).

10 — Ceea ce Curtea a admis într-adevăr în Hotărârea din 10 decembrie 1957, ALMA/Înalta Autoritate (8/56, Rec., p. 179, 191).

11 — A se vedea printre altele Hotărârea Curții KME Germany și alții/Comisia, citată anterior (punctele 62-71), Hotărârea Tribunalului KME Germany și alții/Comisia, citată anterior (punctele 100-105), și Hotărârea Tribunalului din 16 noiembrie 2011, Sachsa Verpackung/Comisia (T-79/06, punctele 179-181 și 191-198), hotărâre atacată cu recurs, cauza Gascogne Sack Deutschland/Comisia (C-40/12 P), pendinte în fața Curții.

12 — Cu toate că aceste hotărâri au fost pronunțate în aceeași zi, referirile continue ale Tribunalului în cauza în care s-a pronunțat hotărârea atacată la Hotărârea sa Pegler/Comisia, citată anterior, demonstrează că acesta concepe a doua hotărâre ca precedând-o în timp pe prima.

13 — Cu privire la problema răspunderii Tomkins legată intrinsec de cea a Pegler, a se vedea analiza noastră cu privire la cel de al treilea motiv al recursului Comisiei la punctele 49-54 din prezentele concluzii.

28. Tribunalul, respectând petitul, ar fi trebuit deci să se limiteze la a constata că acest aspect putea susține doar capătul de concluzii al Tomkins, care urmărea reducerea cuantumului amenzii aplicate de Comisie prin articolul 2 litera (h) din decizia în litigiu.

29. În fond, în cazul în care, după renunțarea la majoritatea motivelor sale, Tomkins s-ar fi limitat să mențină primul aspect al celui de al patrulea motiv, care este întemeiat, o amintim, pe o eroare de apreciere în ceea ce privește majorarea cuantumului amenzii în scop de descurajare, este evident că Tribunalul nu ar fi putut interpreta o asemenea cerere decât ca un apel de a-și exercita competența sa de fond, fără a examina, în prealabil, legalitatea deciziei în litigiu în ceea ce privește constatarea încălcării articolului 81 CE.

30. Rezultă din ceea ce precedă că, astfel cum a arătat Comisia în al doilea motiv al recursului său, obiectul concluziilor Tomkins în cauza T-382/06 nu era identic cu cel al concluziilor Pegler în cauza T-386/06, întrucât acțiunea Tomkins după renunțarea la majoritatea motivelor sale nu mai viza anularea articolului 1 din decizia în litigiu.

31. Prin urmare, propunem Curții să anuleze punctul 1 din dispozitivul hotărârii atacate prin care Tribunalul a anulat, la rândul său, articolul 1 din decizia în litigiu în măsura în care acesta are în vedere perioada 31 decembrie 1988-29 octombrie 1993 în ceea ce o privește pe Tomkins.

32. În consecință, nu este necesar să fie analizate celelalte motive ale recursului Comisiei, în măsura în care acestea urmăresc anularea aceluiași punct din dispozitivul hotărârii atacate.

33. În schimb, acestea trebuie examinate în măsura în care Comisia invită de asemenea Curtea să anuleze punctul 2 din dispozitivul hotărârii atacate, prin care Tribunalul a redus cuantumul amenzii aplicate Tomkins.

B – *Cu privire la primul motiv al recursului, întemeiat pe încălcarea regulii ne ultra petita*

34. Prin intermediul primului său motiv al recursului, Comisia arată că amenzile aplicate entităților juridice ale unei întreprinderi unice pot varia, chiar dacă, pentru o parte determinată a acestor amenzi, a fost impusă o răspundere solidară. În consecință, răspunderea solidară a două entități ale aceleiași întreprinderi ar fi fără consecință pentru aplicarea regulii potrivit căreia instanța nu poate statua *ultra petita*. Pe parcursul ședinței în fața Curții, Comisia și-a reiterat poziția potrivit căreia interdicția de a statua *ultra petita* se extindea de asemenea la exercitarea de către Tribunal a competenței sale de fond.

35. În plus, potrivit Comisiei, Tribunalul ar fi săvârșit o eroare de drept prin faptul că a statuat asupra motivului legat de durata încălcării fără a examina argumentele juridice prezentate de Tomkins însuși cu privire la data de început a încălcării și prin faptul că s-a limitat, în schimb, să se refere la soluția din Hotărârea Pegler/Comisia, citată anterior.

36. Tomkins susține că Tribunalul nu a făcut decât să își exercite competența sa de fond în ceea ce privește sancțiunile, în conformitate cu propria jurisprudență, luând în considerare elementele de fapt evocate de părțile la procedură. Astfel, Tribunalul nu ar fi încălcat interdicția de a statua *ultra petita*, iar acesta ar dispune de posibilitatea de a suprima și/sau de a reduce o amendă.

37. În ceea ce ne privește, considerăm că motivul Comisiei nu poate fi primit pentru rațiunea esențială că regula *ne ultra petita*, care limitează puterile instanței la chestiunile care îi sunt supuse de părți, nu joacă aproape niciun rol în contextul exercitării competenței de fond de către instanța Uniunii, în temeiul articolului 229 CE¹⁴.

38. Astfel, potrivit unei jurisprudențe deja bine consacrate, competența de fond abilitază Tribunalul, dincolo de simplul control de legalitate, care nu permite decât respingerea acțiunii în anulare sau anularea actului atacat, să îl reformeze pe acesta din urmă, adică să substituie propria apreciere celei a Comisiei, chiar în lipsa anulării, ținând seama de toate împrejurările de fapt, în scopul de a suprima, de a reduce sau de a majora cuantumul amenzii aplicate¹⁵.

39. Astfel, în Hotărârea Groupe Danone/Comisia, citată anterior, Curtea a respins un motiv de recurs întemeiat pe o pretinsă încălcare de către Tribunal a regulii *ne ultra petita*, în cadrul unei modificări de către acesta din urmă a modalităților de aplicare a coeficientului pentru circumstanțe atenuante în lipsa oricărei concluzii în această privință, pentru simplul motiv că, în măsura în care problema cuantumului amenzii era supusă aprecierii sale, Tribunalul era abilitat, în cadrul aplicării articolului 229 CE și a Regulamentului nr. 17 al Consiliului din 6 februarie 1962, primul regulament de punere în aplicare a articolelor 81 și 82 din tratat¹⁶, căruia i-a succedat Regulamentul nr. 1/2003, să suprima, să reducă sau să majoreze cuantumul amenzii aplicate de Comisie¹⁷.

40. Această apreciere se înțelege cu ușurință dacă se concepe funcționarea competenței de fond ca o garanție suplimentară, în beneficiul întreprinderilor, a unui control de intensitate maximă efectuat de o instanță independentă și imparțială cu privire la cuantumul amenzii care le este aplicată¹⁸.

41. Această calificare a competenței de fond a Tribunalului ca o „garanție suplimentară” a fost deja confirmată de Curte în cadrul definirii întinderii dreptului la apărare al întreprinderilor în fața Comisiei cu privire la aplicarea amenzilor¹⁹.

42. În prezentul context, aceasta nu poate decât să însemne că, prin intermediul contestării cuantumului amenzii la Tribunal, întreprinderile, în deplină cunoștință a cuantumului exact stabilit de Comisie, au posibilitatea de a invoca orice critică, atât pe planul legalității, cât și pe cel al oportunității, cu privire la calcularea acestui quantum efectuată de Comisie, astfel încât să poată influența prin orice mijloc de apărare, dincolo de constrângerile inerente controlului de legalitate, convingerea instanței cu privire la cuantumul adecvat al amenzii²⁰.

14 — A se vedea în acest sens punctul 49 din Concluziile avocatului general Poiarés Maduro prezentate în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 8 februarie 2007, Groupe Danone/Comisia (C-3/06 P, Rep., p. I-1331).

15 — A se vedea în acest sens Hotărârea din 15 octombrie 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P-C-252/99 P și C-254/99 P, Rec., p. I-8375, punctul 692), Hotărârea Groupe Danone/Comisia, citată anterior (punctul 61), precum și Hotărârea din 3 septembrie 2009, Prym și Prym Consumer/Comisia (C-534/07 P, Rep., p. I-7415, punctul 86). A se vedea de asemenea Hotărârea Tribunalului din 5 octombrie 2011, Romana Tabacchi/Comisia (T-11/06, Rep., p. II-6681, punctul 265). Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, „printre caracteristicile unui organ judiciar de fond figurează puterea de a reforma sub toate aspectele, atât în fapt, cât și în drept, decizia atacată, adoptată de un organ inferior. Acesta trebuie în special să aibă competența de a analiza toate chestiunile de fapt și de drept pertinente pentru litigiul cu care a fost sesizat” (a se vedea Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Menarini împotriva Italiei din 27 septembrie 2011, cererea nr. 43509/08, punctul 59).

16 — JO 1962, 13, p. 204.

17 — A se vedea Hotărârea Groupe Danone/Comisia, citată anterior (punctele 56 și 61-63).

18 — A se vedea Mengozzi, P., „La compétence de pleine juridiction du juge communautaire”, în *Liber Amicorum en l'honneur de Bo Vesterdorf*, Bruylant, Bruxelles, 2007, p. 227.

19 — A se vedea Hotărârea din 28 iunie 2005, Dansk Rørindustri și alții/Comisia (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P și C-213/02 P, Rec., p. I-5425, punctul 445). A se vedea de asemenea printre altele Hotărârea Tribunalului din 6 octombrie 1994, Tetra Pak/Comisia (T-83/91, Rec., p. II-755, punctul 235), și Hotărârea Tribunalului din 20 martie 2002, LR AF 1998/Comisia (T-23/99, Rec., p. II-1705, punctul 200).

20 — Cu titlu informativ, amintim că, în mai multe rânduri, Curtea a confirmat că acest control al Tribunalului asupra amenzilor aplicate de Comisie urmărește să verifice caracterul adecvat al cuantumului reținut în raport cu împrejurările litigiului cu care este sesizat. A se vedea în această privință printre altele Hotărârile din 16 noiembrie 2000, Cascades/Comisia (C-279/98 P, Rec., p. I-9693, punctele 42 și 48), și Mo och Domsjö/Comisia (C-283/98 P, Rec., p. I-9855, punctele 42 și 48).

43. Or, pentru ca această funcție de garanție suplimentară să fie efectivă, Tribunalul trebuie să poată, în special, conform jurisprudenței menționate la punctul 38 din prezentele concluzii, să țină seama „de toate împrejurările de fapt”²¹, inclusiv, de exemplu, de împrejurările posteroare deciziei contestate în fața acestuia²², ceea ce constrângerile inerente controlului de legalitate, în principiu, nu i-ar fi permis²³.

44. În cauză, Tribunalul nu putea ignora propriile constatări efectuate în cadrul Hotărârii Pegler/Comisia, citată anterior, privind filiala Tomkins și potrivit cărora Comisia nu demonstrase că Pegler participase în mod direct la încălcarea în perioada 31 decembrie 1988-29 octombrie 1993. Aceste constatări, întemeiate pe înscrisurile din dosarul administrativ al Comisiei, aveau fără îndoială caracterul de împrejurări de fapt în cadrul aprecierilor efectuate în hotărârea atacată pe care Tribunalul era abilitat să le ia în considerare, având în vedere jurisprudența citată anterior.

45. Contrar susținerilor Comisiei din ședința în fața Curții, Tribunalul, în această privință, nu a invocat din oficiu un motiv de drept, ceea ce, potrivit Hotărârilor Curții din 8 decembrie 2011²⁴, ar fi interzis chiar în contextul exercitării competenței de fond²⁵, ci doar a luat în considerare toate împrejurările de fapt ale dosarului, deci inclusiv propriile constatări efectuate în cauza paralelă privind filiala Tomkins, pentru a evalua caracterul adecvat al cuantumului amenzii aplicate Tomkins, astfel cum invocase această societate în al doilea aspect al celui de al patrulea motiv al său.

46. În rest, este inoperantă obiecția Comisiei potrivit căreia constatarea unei răspunderi solidare între Tomkins și Pegler nu permitea Tribunalului să deroge, inclusiv în cadrul exercitării competenței de fond, de la regula *ne ultra petita*. Astfel, după cum tocmai am demonstrat, Tribunalul nu era obligat să respecte această regulă în contextul dat.

47. În consecință, propunem respingerea primului motiv al recursului Comisiei.

21 — Sublinierea ne aparține.

22 — A se vedea în această privință Hotărârea din 6 martie 1974, Istituto Chemioterapico Italiano și Commercial Solvents/Comisia (6/73 și 7/73, Rec., p. 223, punctele 51 și 52), și Hotărârea din 17 decembrie 1998, Baustahlgewebe/Comisia (C-185/95 P, Rec., p. I-8417, punctul 141), precum și Hotărârea Tribunalului din 29 aprilie 2004, Tokai Carbon și alții/Comisia (T-236/01, T-239/01, T-244/01-T-246/01, T-251/01 și T-252/01, Rec., p. II-1181, punctul 274), și Hotărârea Tribunalului din 18 iulie 2005, Scandinavian Airlines System/Comisia (T-241/01, Rec., p. II-2917, punctul 227).

23 — Ceea ce permite de asemenea să se înțeleagă de ce, de exemplu, în Hotărârea sa din 28 martie 1984, Officine Bertoli/Comisia (8/83, Rec., p. 1649, punctul 29), Curtea a considerat că, deși motivul invocat de reclamantă în susținerea cererii sale de reducere a cuantumului amenzii nu putea fi primit, anumite împrejurări specifice acestei cauze justificau o reducere pentru motive de echitate.

24 — Hotărârea KME Germany și alții/Comisia, citată anterior (punctul 104), Hotărârea Chalkor/Comisia (C-386/10 P, Rep., p. I-13085, punctul 64), precum și Hotărârea KME Germany și alții/Comisia (C-389/10 P, Rep., p. I-13125, punctul 131).

25 — Considerăm că acest argument nu este pe deplin convingător. Chiar presupunând că motivele hotărârilor invocate de Comisie trebuie interpretate în sensul unei astfel de interdicții a invocării din oficiu a unor motive de drept de către Tribunal, această abordare pare greu de conciliat cu abilitarea acordată instanței Uniunii de a se elibera de constrângerile inerente controlului de legalitate. În această privință, de exemplu, Curtea a hotărât deja că era autorizată să evalueze caracterul adecvat al unei amenzi chiar în lipsa concluziilor reclamantului în acest sens [a se vedea Hotărârea ALMA/Înalta Autoritate, citată anterior (p. 191), precum și Hotărârea Tribunalului din 12 iulie 2001, Tate & Lyle și alții/Comisia (T-202/98, T-204/98 și T-207/98, Rec., p. II-2035, punctele 22 și 164), și Hotărârea Tribunalului din 1 iulie 2010, AstraZeneca/Comisia (T-321/05, Rep., p. II-2805, punctul 884), hotărâre atacată cu recurs, cauza AstraZeneca/Comisia (C-457/10 P), pendinte în fața Curții]. În prezența unor indicii serioase care să permită punerea la îndoială a caracterului adecvat al cuantumului unei amenzi, considerăm că Tribunalul ar fi abilitat să reformeze acest quantum, sub rezerva respectării contradictorialității (a se vedea, cu privire la această chestiune, analiza noastră a celui de al cincilea motiv al recursului la punctele 63-81 din prezentele concluzii). Activarea reformării cuantumului unei amenzi în acest caz ar permite de asemenea, după părerea noastră, să se asigure respectarea *de facto* a unui „control deplin și total, în drept și în fapt” în sensul, în special, al Hotărârii din 8 decembrie 2011, KME Germany și alții/Comisia, citată anterior (punctul 136), de către o instanță imparțială și independentă al cuantumului amenziilor aplicate întreprinderilor.

C – Cu privire la al treilea motiv al recursului, întemeiat pe neluarea în considerare de către Tribunal a faptului că Tomkins făcea parte dintr-o întreprindere care a recunoscut săvârșirea unei încălcări

48. Potrivit Comisiei, care face referire la Hotărârea Pegler/Comisia, citată anterior, atenuarea răspunderii acestei societăți în ceea ce privește încălcarea ar fi întemeiată pe statutul său de „societate inactivă”, iar nu pe faptul că grupul Tomkins nu participase la încălcare. Faptul că Pegler a putut să nu fie destinatarul corect al deciziei în litigiu în cadrul grupului, pentru o perioadă determinată, nu privește decât această filială și nu exonerează întreprinderea în ansamblul său de răspunderea sa pentru încălcarea normelor de concurență. Astfel, Tribunalul nu ar fi putut reduce în mod legal cuantumul amenzii aplicate Tomkins pentru perioada cuprinsă între 20 ianuarie 1989 și 29 octombrie 1993, susținând că „răspunderea Tomkins era strict legată de răspunderea Pegler”, întemeindu-se pe o astfel de legătură care nu ar exista. În orice caz, legătura strictă de răspundere între societatea-mamă și filială nu constituie o regulă absolută.

49. Suntem cu totul de acord cu Comisia atunci când aceasta arată că legătura strictă de răspundere constatată de Tribunal între Tomkins și Pegler nu poate fi considerată o regulă valabilă în toate situațiile în care răspunderea unei societăți-mamă este angajată ca urmare a comportamentului filialei sale.

50. Totuși, nu aceasta este problema, iar Tribunalul nu a pretins niciodată în hotărârea atacată că propriile constatări trebuiau să aibă o valoare universală.

51. În realitate, prezentul motiv al recursului se limitează, astfel cum a arătat Tomkins, să invite Curtea să reaprecieze constatările factuale ale Tribunalului efectuate nu doar în hotărârea atacată, ci și în Hotărârea sa Pegler/Comisia, citată anterior, care are în prezent autoritate de lucru judecat din moment ce Comisia nu a introdus niciun recurs împotriva sa. O astfel de cerere este, bineînțeles, inadmisibilă în cadrul recursului²⁶.

52. Chiar presupunând că ar fi admisibilă, prezentul motiv al recursului ar trebui declarat, în orice caz, ca fiind nefondat.

53. Astfel, din constatările efectuate de Tribunal rezultă, în substanță, că prin decizia în litigiu Tomkins fusese obligată în solidar la plata amenzii doar din cauza participării directe a Pegler la încălcare. Or, din moment ce Tribunalul a subliniat atât în Hotărârea Pegler/Comisia, citată anterior, cât și la punctele 37-39 din hotărârea atacată că nu s-a demonstrat în decizia în litigiu că Pegler, singura entitate desemnată în decizia menționată, participase în mod direct la încălcare între 31 decembrie 1988 și 29 octombrie 1993, aceasta priva logic de orice temei răspunderea solidară a Tomkins reținută în decizia în litigiu. În consecință, Tribunalul putea în mod întemeiat să constate în hotărârea atacată că răspunderea Tomkins nu o putea depăși pe cea a Pegler (punctul 38 *in fine*) sau că era strict legată de răspunderea acesteia din urmă (punctul 46).

54. În plus, astfel cum nu a procedat nici în decizia în litigiu, Comisia nu a indicat și, *a fortiori*, nici nu a demonstrat că o altă entitate în afară de Pegler putuse să participe la încălcare în perioada 31 decembrie 1988-29 octombrie 1993, astfel încât să determine, pentru această perioadă, răspunderea societății-mamă Tomkins pentru plata amenzii care i-a fost aplicată prin decizia în litigiu.

55. Prin urmare, sugerăm respingerea acestui motiv al recursului.

26 — A se vedea printre altele Hotărârea din 3 mai 2012, Comap/Comisia (C-290/11 P, punctul 70 și jurisprudența citată).

D – *Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe lipsa motivării și pe o contradicție a hotărârii atacate*

56. Comisia susține că hotărârea atacată ar fi afectată de lipsa motivării, în măsura în care nu ar explicita suficient de clar derogarea de la regula *ne ultra petita* pe care ar fi introdus-o pentru prima dată Tribunalul. În plus, la punctul 57 din hotărârea atacată, care privește coeficientul multiplicator cu titlu de descurajare, Tribunalul ar fi fost incoerent și imprecis prin faptul că a invitat Comisia să tragă consecințele răspunderii solidare la plata amenzii cu privire la Tomkins înainte de a determina el însuși cuantumul amenzii.

57. Acest motiv al recursului ni se pare inoperant.

58. În ceea ce privește prima critică, aceasta nu poate fi primită, întrucât, astfel cum am demonstrat în considerațiile precedente, Tribunalul nu este obligat să respecte regula *ne ultra petita* în cadrul exercitării competenței de fond²⁷.

59. Referitor la a doua critică, amintim că Tribunalul nu a statuat asupra primului aspect al celui de al patrulea motiv invocat de Tomkins, întemeiat pe o eroare de apreciere în ceea ce privește majorarea cuantumului amenzii în scop de descurajare, pentru motivul că Tomkins renunțase la acest aspect.

60. Ca atare, chiar presupunând că obiecțiile Comisiei cu privire la aprecierile Tribunalului asupra acestui aspect ar fi admise, acestea nu ar determina nicio consecință asupra anulării punctului 2 din dispozitivul hotărârii atacate, în măsura în care acest punct stabilește cuantumul amenzii fără a schimba calculul care rezulta din decizia în litigiu aferent respectivei majorări în scop de descurajare.

61. În consecință, propunem respingerea celui de al patrulea motiv al recursului.

E – *Cu privire la al cincilea motiv, întemeiat pe o încălcare a contradictorialității și a dreptului la un proces echitabil*

62. Potrivit Comisiei, Tribunalul ar fi încălcat principiul contradictorialității și dreptul la un proces echitabil prin faptul că nu i-a dat ocazia să își precizeze poziția cu privire la intenția acestuia de a reduce amenda aplicată Tomkins, întemeindu-se pe motivele invocate doar de filiala sa în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Pegler/Comisia, citată anterior.

63. Cu toate că aprecierea Tribunalului este, într-adevăr, după părerea noastră, viciată de o neregularitate procedurală, aceasta ni se pare totuși insuficientă pentru a determina anularea punctului 2 din dispozitivul hotărârii atacate.

64. În această privință, este important să amintim că, potrivit jurisprudenței, principiul contradictorialității, care face parte din dreptul la apărare și la respectarea căruia instanțele Uniunii trebuie să vegheze, implică, în principiu, dreptul părților la un proces de a lua cunoștință de probele și de observațiile prezentate în fața instanței și de a le discuta²⁸. În același context, Curtea a statuat că întemeierea unei hotărâri judecătorești pe fapte și pe documente cu privire la care părțile sau una dintre acestea nu au putut lua cunoștință și cu privire la care nu au fost, așadar, în măsură să își

27 — În plus, premisa pe baza căreia excepția de la regula *ne ultra petita* ar fi fost introdusă de Tribunal, și anume obiectul identic al concluziilor Tomkins și al concluziilor Pegler în acțiunile lor respective, este lipsită, astfel cum am arătat anterior, de orice temei. Prin urmare, nu trebuie, după părerea noastră, să se statueze cu privire la o pretinsă lipsă a motivării care ar fi însoțit introducerea de către Tribunal a unei asemenea excepții.

28 — A se vedea în acest sens Hotărârea din 2 decembrie 2009, Comisia/Irlanda și alții (C-89/08 P, Rep., p. I-11245, punctele 50-52 și jurisprudența citată).

precizeze poziția ar constitui o încălcare a unui principiu elementar de drept²⁹. În definitiv, pentru a îndeplini cerințele care decurg din dreptul la un proces echitabil, este important ca părțile să poată discuta în contradictoriu atât elementele de fapt, cât și elementele de drept care sunt decisive pentru soluționarea procedurii³⁰.

65. Principiul contradictorialității trebuie să beneficieze oricărei părți la un proces cu care este sesizată instanța Uniunii, indiferent de calitatea juridică a acesteia. În consecință, și instituțiile Uniunii se pot prevala de acest principiu atunci când sunt părți la un astfel de proces³¹.

66. După părerea noastră, instanța Uniunii nu se poate sustrage de la respectarea acestui principiu în cadrul exercitării competenței de fond.

67. În această privință, Curtea nu doar că a subliniat caracterul contradictoriu al procedurii în fața instanțelor Uniunii, inclusiv în contextul competenței de fond, în aplicarea articolului 229 CE³², dar a și verificat respectarea dreptului la apărare, care include principiul contradictorialității, în exercitarea, de către Tribunal, a competenței sale de reformare a cuantumului unei amenzi aplicate de Comisie³³.

68. Această abordare decurge din preocuparea legitimă că exercitarea competenței de fond nu trebuie să conducă la examinarea faptelor sau a criteriilor pe care părțile nu au avut cu adevărat posibilitatea de a le dezbate³⁴.

69. Astfel cum am indicat deja pe parcursul considerațiilor precedente privind neaplicarea regulii *ne ultra petita* în exercitarea de către Tribunal a competenței de fond, acesta din urmă este abilitat să ia în considerare toate împrejurările de fapt pentru examinarea caracterului adecvat al cuantumului amenzilor aplicate de Comisie întreprinderilor. Aceste împrejurări includ, de asemenea, după părerea noastră, propriile constatări factuale efectuate de Tribunal în cauze concomitente referitoare la diferite entități ale aceleiași întreprinderi, astfel cum este cazul în speță.

70. Această competență trebuie totuși exercitată cu respectarea contradictorialității, principiu pe care Tribunalul l-a încălcat în hotărârea atacată.

71. Mai întâi, este clar că, prin prezentul motiv al recursului, Comisia nu se limitează să critice Tribunalul pentru că nu i-a dat ocazia să se pronunțe cu privire la principiul însuși al reducerii cuantumului amenzii aplicate Tomkins. Într-adevăr, în cursul procedurii în fața Tribunalului, aceasta a beneficiat de posibilitatea de a discuta această chestiune invocată explicit prin al doilea aspect al celui de al patrulea motiv al recursului Tomkins.

72. În schimb, este cert că Tribunalul nu a invitat Comisia, în niciun moment înainte de pronunțarea hotărârii atacate, să își prezinte observațiile cu privire la constatările efectuate în Hotărârea sa Pegler/Comisia, citată anterior, referitoare la lipsa participării directe a filialei la încălcare în perioada 31 decembrie 1988-29 octombrie 1993, în temeiul cărora Tribunalul, în hotărârea atacată, a redus cuantumul amenzii aplicate societății-mamă³⁵.

29 — *Ibidem* (punctul 52 și jurisprudența citată).

30 — Hotărârea Comisia/Irlanda și alții, citată anterior (punctul 56), precum și Decizia din 17 decembrie 2009, Reexaminare M/EMEA (C-197/09 RX-II, Rep., p. I-12033, punctul 41).

31 — Hotărârea Comisia/Irlanda și alții, citată anterior (punctul 53), precum și Decizia Reexaminare M/EMEA, citată anterior (punctul 42).

32 — A se vedea Hotărârea Chalkor/Comisia (punctul 64), citată anterior, precum și Hotărârea din 8 decembrie 2011, KME Germany și alții/Comisia (C-389/10 P, punctul 131), citată anterior.

33 — A se vedea Hotărârea Groupe Danone/Comisia, citată anterior (punctele 70-83).

34 — A se vedea în acest sens punctul 56 din Concluziile avocatului general Poiares Maduro prezentate în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Groupe Danone/Comisia, citată anterior.

35 — Trebuie amintit că în fața Tribunalului nu a avut loc nicio ședință, iar acesta din urmă nu a procedat la nicio măsură de organizare a procedurii cu privire la această chestiune înainte de pronunțarea hotărârii atacate, care a avut loc în aceeași zi cu cea a Hotărârii Pegler/Comisia, citată anterior.

73. Or, constatările efectuate în Hotărârea Pegler/Comisia, citată anterior, legate de durata participării la încălcarea a filialei, aveau în mod incontestabil caracterul de „elemente de fapt decisive pentru soluționarea procedurii” în hotărârea atacată, în sensul jurisprudenței menționate la punctul 64 din prezentele concluzii.

74. Această apreciere nu semnifică totuși că încălcarea contradictorialității determină o anulare a hotărârii atacate mai extinsă decât cea deja propusă în prezentele concluzii, și anume nu doar anularea punctului 1 din dispozitivul acestei hotărâri, ci și aceea a punctului 2 din acesta.

75. În această privință, conform articolului 58 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, aceasta din urmă verifică, astfel cum rezultă din jurisprudență³⁶, dacă neregularitățile procedurii în fața Tribunalului aduc atingere intereselor recurentului.

76. Această analiză privește, în speță, problema dacă, în ipoteza în care Comisia ar fi fost în măsură să formuleze observații legate de imposibilitatea Tribunalului de a lua în considerare criticile Pegler privind durata participării acesteia din urmă la încălcare, expuse în cauza paralelă în care s-a pronunțat Hotărârea Pegler/Comisia, citată anterior, aceste observații ar fi putut influența reducerea de către Tribunal a cuantumului amenzii aplicate Tomkins prin hotărârea atacată.

77. Răspunsul la această întrebare trebuie, după părerea noastră, să fie unul negativ.

78. Astfel cum am menționat deja cu ocazia analizei primului motiv al recursului Comisiei, Tribunalul putea, în mod întemeiat, în cadrul exercitării competenței de fond, să ia în considerare propriile constatări, efectuate în Hotărârea Pegler/Comisia, citată anterior, legate de durata participării directe a filialei la încălcare cu scopul de a soluționa cererea de reformare a Tomkins.

79. În plus, astfel cum s-a arătat mai sus în cadrul analizei celui de al treilea motiv al recursului, Tribunalul a putut de asemenea, fără să comită o eroare de drept, să constate, având în vedere împrejurările specifice ale cauzei, că răspunderea Tomkins pentru plata amenzii aplicate de Comisie nu o putea depăși pe cea a Pegler.

80. În consecință, chiar presupunând că Comisia ar fi putut invoca motivele amintite în fața Tribunalului, aceste observații nu ar fi putut influența reducerea cuantumului amenzii aplicate prin hotărârea atacată.

81. În aceste condiții, propunem să fie înlăturat cel de al cincilea motiv al recursului Comisiei și să fie respins în întregime acesta din urmă în măsura în care urmărește anularea punctului 2 din dispozitivul hotărârii atacate prin care Tribunalul a redus amenda aplicată Tomkins de la 5,25 milioane de euro la 4,25 milioane de euro, din care 3,4 milioane de euro în solidar cu Pegler.

III – Concluzie cu privire la recurs

82. Ca o concluzie a tuturor acestor considerații, astfel cum am precizat la punctele 30 și 31 din prezentele concluzii, trebuie, după părerea noastră, să se admită cel de al doilea motiv al recursului Comisiei și să se anuleze punctul 1 din dispozitivul hotărârii atacate, care a anulat, la rândul său, articolul 1 din decizia în litigiu, în măsura în care acesta din urmă are în vedere perioada 31 decembrie 1988-29 octombrie 1993 în ceea ce o privește pe Tomkins.

36 — A se vedea printre altele Hotărârea Comisia/Irlanda și alții, citată anterior (punctul 61).

IV – Examinarea cererii Tomkins

83. În conformitate cu articolul 61 primul paragraf din Statutul Curții, în cazul în care recursul este întemeiat, iar Curtea anulează decizia Tribunalului, aceasta poate fie să soluționeze ea însăși în mod definitiv litigiul, atunci când acesta este în stare de judecată, fie să trimită cauza Tribunalului pentru a se pronunța asupra ei.

84. În cauză, litigiul este fără îndoială în stare de judecată, iar Curtea poate să îl soluționeze în mod definitiv. Astfel, doar al doilea aspect al celui de al patrulea motiv trebuie examinat.

85. După cum am arătat deja, acest aspect se limita să invite Tribunalul să reducă quantumul amenzii aplicate Tomkins de Comisie prin articolul 2 litera (h) din decizia în litigiu și nu putea deci să determine anularea articolului 1 din această decizie, care privește constatarea încălcării în ceea ce o privește pe Tomkins.

V – Cu privire la cheltuielile de judecată

86. Potrivit articolului 69 din Regulamentul de procedură, aplicabil prin analogie procedurii de recurs, conform articolului 118 din același regulament, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Potrivit articolului 69 alineatul (3) din Regulamentul de procedură, Curtea poate de asemenea să repartizeze cheltuielile de judecată, în cazul în care părțile cad în pretenții cu privire la unul sau la mai multe capete de cerere sau pentru motive excepționale.

87. Având în vedere că recursul Comisiei trebuie să fie admis doar în parte, considerăm că ar trebui să se facă aplicarea articolului 69 alineatul (3) din regulamentul amintit și fiecare parte să suporte propriile cheltuieli de judecată aferente ambelor proceduri.

VI – Concluzie

88. Având în vedere considerațiile care precedă, propunem Curții să se pronunțe după cum urmează:

- 1) Anulează punctul 1 din dispozitivul Hotărârii Tribunalului Uniunii Europene din 24 martie 2011, Tomkins/Comisia (T-382/06).
- 2) Respinge recursul în ceea ce privește restul motivelor.
- 3) Comisia Europeană și Tomkins plc suportă, fiecare, propriile cheltuieli de judecată aferente ambelor proceduri.